

Türkiye’de Sayısal İmza (E-İmza) ve Adalet Bakanlığı’nda E-İmza Kullanımının Değerlendirilmesi

Mustafa Uçmaz^a

^aBilecik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Müh. Prog., 11210, Bilecik
e-posta: mustafaucmaz@yahoo.com

Geliş Tarihi: 15.01.2010; Kabul Tarihi:10.08.2010

Özet

Sayısal İmza kavramı Türkiye’de 15.01.2004 tarihli 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu ile Elektronik İmza (E-İmza) olarak isimlendirilmiş ve bu adla hukuki statü kazanmıştır. Bu makalede, e- imzanın niteliği Türkiye’de e-imza konusundaki hukuki gelişmelerle, Adalet Bakanlığı özelinde uygulama alanları ve sayısal imzanın altyapısı, kullanımı, denetimi ve yaygınlaştırılması konularında yetkin olan kurumların rollerine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: E-İmza, Uyap, Adalet Bakanlığı, Sayısal İmza, 5070 Sayılı Kanun.

Digital Signature (E-Signature) in Turkey and Evolution of Usage of E-Signature in Ministry Justice

Abstract

Digital signature was named by Electronic Signature Law Act 5070 and with this denomination digital signature gained legal status. In this article the kind of digital signature, the legal developments about digital signature, the practice areas of ministry of culture and roles of the authorities which are in charge of the background, usage, supervision and generalization of digital signature will be examined.

Key Words: E-signature, Ministry of Justice, Digital Signature, Electronic Signature Law Act

1. Giriş

Bu çalışmada Elektronik İmza’nın Türkiye’deki hukuki statüsü Kanun, yönetmelik ve genelgelerle anlatılmaya çalışılmış, Adalet Bakanlığı bünyesindeki uygulama bizzat yerinde uygulama suretiyle incelenerek değerlendirilmiştir.

Elektronik İmza (E-İmza) deyimi 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu ile birlikte sayısal imza deyiminin yerine kullanılmaya başlamıştır. (5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu, 2004). Türkiye’de, devlet yapısındaki mevcut bürokrasi, ülkenin hızla gelişen dünyaya ayak uydurmasını zorlaştıran,

bazen aksatan bir etken olarak görülmüştür. Bu sorunu çözmek için başlatılan girişimlerin büyük bir kısmı, işleyişteki basılı belgelerin kullanımının azaltılması böylelikle zaman, işgücü ve kırtasiye masrafında büyük bir tasarrufa gidilmesi şeklinde olmuştur. Bu saydıklarımızı sağlamanın en kesin sonuç veren yolu özellikle evrak akış sürecinde sayısallaştırma yapılmasıdır. Ancak bu konuda da 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu’ndan önce ciddi anlamda hukuki bir boşluk bulunmaktaydı.

2. 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu

E-imzanın uygulanmasıyla kamu ve özel sektördeki iş ve işlemlerin yürütülmesinde kırtasiyeciliğin azaltılması ve işlemlerin daha hızlı, hatasız, eksiksiz ve kaliteli bir şekilde gerçekleştirilmesi ve bu sayede işlem başına kullanılan zaman ve maliyet tasarrufu sağlanması beklenmektedir (Performans Denetim Raporu, 2006).

Bu kanun yürürlüğe girmeden önce kimi kurumlar iş akış süreçlerinde bilgisayar destekli sisteme zaten geçmişlerdi. Ancak tüm sistemini sayısal ortama aktaran kurumlarda bile bilgisayar sadece veri tabanı tutma ve çıktı alma aracı olarak kullanılıyordu. Çünkü hâlihazırda bilgisayarda yapılmış bir işlemin hukuki bir geçerliliği yoktu. Kimi kurumlar çıkardıkları yönetmeliklerle bu çabaya girişmişler ise de imza gerektiren hiçbir belge çıktı alınmadan ve imzalı bir sureti basılı olarak saklanmadan herhangi bir işlem yapılamıyordu. Bu durumda Kurumlar önce sayısal ortamda gerekli işlemi yapıp belgeyi hazırlayıp daha sonra hukuki bir boşluk olmaması için belgeyi basılı ortama aktararak ıslak imza sürecini de geçtikten sonra işlemi tamamlayabiliyorlardı ki bu yukarıda da belirtildiği üzere öncelikle zaman, sonrasında işgücü ve kırtasiye masrafına yol açıyor, işlem sürecinin uzamasına neden oluyordu. Bu duruma örnek olarak aşağıdaki uygulama verilebilir:

-E-imza uygulamasına geçmeden önce Adalet Bakanlığı tarafından işleme geçirilen Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) ile mahkemeler bütün bir dosyayı sayısal ortamda oluşturup, duruşma vb. tüm işlemleri yine sayısal ortama aktarıp, dosya üzerinde her türlü işlemi bilgisayar vasıtasıyla yapabiliyorlardı. Ancak e-imza kullanılmadığı için yapılan tüm işlemlerin çıktısı alınıyor,

gerekli imzalar atılıyor ve fiziki olarak oluşturulan dosyanın içerisine yerleştiriliyordu. Yani aynı dosyanın tamamını hem fiziki olarak hem de elektronik ortamda saklanma zorunluluğu vardı. Böylece her işlem iki defa tekrarlanıyordu. Herhangi bir mahkemede yaklaşık 2000 tane dosya bulunduğu düşünüldüğünde bu işlemin mahkemeye getirdiği külfet kolayca görülür.

5070 Sayılı Kanunda Elektronik imza “Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi” ifade etmektedir. Başka bir deyişle elektronik imza sayısal veride ihtiyaç duyulan kimlik doğrulama aracıdır. Böylece sayısal ortamda bulunan veride gerekli kimlik doğrulama işi hukuki bir tanımlamaya tabii tutulmuştur. Bu tanımlamadan sonra aynı Kanunun 5. Maddesinde yer alan “Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurur.” cümlesiyle Kanun Koyucu elektronik imza ile ıslak imza olarak tabir edilen basılı belgelerde bulunan elle atılmış imza arasındaki farkı ortadan kaldırmıştır. Böylelikle bu Kanuna uygun olarak atılan elektronik imza, imza atanı sorumlu yapmakta ve hukuki olarak üçüncü kişilere güvence vermektedir. Ancak Kanunun 5. Maddesinin 2. cümlesinde yazılı “Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukukî işlemler ile teminat sözleşmeleri güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez” hükmü uyarınca diğer kanunlarda özel şekle tabii tutulan işlemler- ki bunlar imzalamada sırasında şahit bulundurulması, noter tasdiki vb. durumlardır- elektronik imza sınırları dışına alınmıştır.

E-imza bu şekilde hukuki olarak geçerliliğe kavuşturularak az önce verilen örnek

uygulamada zorunlu olan basılı evrak kullanımını ve imza aşamaları rahatlıkla iptal edilebilmektedir.

Ancak 5070 Sayılı Kanun hukuki boyutta Kanunun kapsamıyla ilgili yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Elektronik İmza Ulusal Koordinasyon Kurulu Alt Yapı Çalışma Grubu'nun hazırlamış olduğu raporda (Çalışma Grubu İlerleme Raporu, 2004) elektronik imzanın fonksiyonları :

1. Sistem girişleri (loginler) ve erişimler
2. Bilgisayar ortamında belge ve verileri elektronik olarak imzalamak
3. Bilgisayar ortamında belge ve verileri elektronik olarak şifrelemek şeklinde gösterilirken bu tanımlama Elektronik İmza Ulusal Koordinasyon Kurulu Hukuk Çalışma Grubu İlerleme ve Sonuç Raporunda (Çalışma Grubu İlerleme ve Sonuç Raporu, 2004) "Kanunda yapılan açık tanım dolayısıyla elektronik imza sadece "imzalama" işlevidir. Sistem girişi veya şifreleme işlemleri, elektronik imza değildir ve bu işlemler Kanun kapsamında değerlendirilemez. Açık anahtarlı altyapı kullanılarak yapılan sistem girişi ve şifreleme işlemleri de Kanun kapsamına girmemektedir. Sadece sistem girişi ve şifreleme amacıyla yayınlanan sertifikalar ve bu sertifikaları yayınlayan kurumlar da Elektronik İmza Kanunu kapsamına girmemekte ve Kanunda belirtilen gereksinimlere ve yükümlülüklerle tabi olmamaktadırlar. Ayrıca Kanunda yapılan güvenli elektronik imza tanımı sebebiyle, güvenli elektronik imzaların sadece açık anahtarlı altyapı kullanılan bir sistemde oluşturulabilmelerine rağmen; Kanun bütün elektronik imzaları kapsamına almakta ve bütün Elektronik imzalara hukuki bir değer tanımlamaktadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, elle atılmış imza ile

eşit hukuki değere sahip tek elektronik imza güvenli elektronik imzadır ve o da açık anahtarlı altyapı kullanılarak oluşturulabilir. Sonuç olarak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu kapsamındaki elektronik imza kavramı, açık anahtarlı altyapı teknolojisiyle sınırlanamaz." şeklinde eleştirilerek, bu şekilde tanımlamaya karşı çıkmıştır.

2.1. Güvenli Elektronik İmza Doğrulama Araçları

5070 Sayılı Kanunun 7. Maddesinde e-imza doğrulama araçları şu şekilde ifade edilir.

"Madde 7 - Güvenli elektronik imza doğrulama araçları;

- a) İmzanın doğrulanması için kullanılan verileri, değiştirmeksizin doğrulama yapan kişiye gösteren,
- b) İmza doğrulama işlemini güvenilir ve kesin bir biçimde çalıştıran ve doğrulama sonuçlarını değiştirmeksizin doğrulama yapan kişiye gösteren,
- c) Gerektiğinde, imzalanmış verinin güvenilir bir biçimde gösterilmesini sağlayan,
- d) İmzanın doğrulanması için kullanılan elektronik sertifikanın doğruluğunu ve geçerliliğini güvenilir bir biçimde tespit ederek sonuçlarını değiştirmeksizin doğrulama yapan kişiye gösteren,
- e) İmza sahibinin kimliğini değiştirmeksizin doğrulama yapan kişiye gösteren,
- f) İmzanın doğrulanması ile ilgili şartlara etki edecek değişikliklerin tespit edilebilmesini sağlayan, İmza doğrulama araçlarıdır."

Bu maddede özetle: e-imza ile imzalanmış bir belgede kimlik doğrulamanın nasıl yapılacağı, doğrulamada kullanılacak araçları, doğrulama yapacak kişiye gösterilecek bilgiyi ve doğrulama bilgisinin

değiştirilemeyeceğinden bahsedilmiş ve imza doğrulaması hüküm altına alınmıştır. Kanun ile ayrıca Nitelikli Elektronik Sertifika (NES) konusu da düzenlenmiş olup, sertifika hizmet sağlayıcılarının yükümlülükleri de hüküm altına alınmıştır.

2.2. Elektronik İmza Konusunda Bazı Yetkili Kamu Kurumları

Elektronik İmzanın üretimi, yetkilendirme, düzenleme ve denetleme konularında çeşitli Kanun ve yönetmeliklerle birçok kamu kurumuna yetki verilmiştir. Ancak daha önemli bulduğum kurumların rolleri aşağıda gösterilmiştir.

1. Bilgi Teknolojileri Kurumu: Kanunda eski adı olan Telekomünikasyon Kurumu adıyla anılan kurumun, Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcılarının yetkilendirilmesi ve denetimleri, elektronik sertifika ücretlendirilmesinde alt ve üst sınırları belirleme, çıkardığı Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası Yönetmeliği ile kullanımdan dolayı doğabilecek zararların en aza indirilmesini sağlama ve yine çıkardığı *Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik* ile elektronik imzanın hukuki ve teknik yönleri ile uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek gibi çok sayıda yetkisi ve sorumluluğu vardır. Bu itibarla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu elektronik imza konusundaki en yetkin kurum sayılabilir.

2. TÜBİTAK Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü (UEKAE): TÜBİTAK UEKAE, bilgi güvenliği ve elektronik imza teknolojilerindeki yetkinliğinden dolayı Kamu Sertifikasyon Merkezi(Kamu SM)'ni oluşturmakla görevlendirilmiştir(Çalışma Grubu İlerleme ve Sonuç Raporu, 2004). Kamu SM®, kişilerin kimlik doğrulamasını

sağlayıcı nitelikli sertifikasyon servislerde, elektronik belgelerin, elektronik veri ve donanımların güvenilirlik ve güvenliğini sağlayıcı hizmetlerde uzmanlaşmıştır. Kamu SM® tarafından oluşturulan elektronik imza, belgeyi imzalayan kişinin kimliğini tanıma amacıyla kullanılmaktadır ayrıca imzalı elektronik verinin/belgenin değiştirilip değiştirilmediğini tanımayla olanak vermektedir.

Kamu SM®, 5070 sayılı kanuna uygun Nitelikli Elektronik Sertifikaları hazırlamak ve bu sertifikaları imza oluşturma verileriyle birlikte Güvenli Elektronik İmza Donanım Araçlarına yükleyerek alıcılarına teslim etmekle yükümlüdür. Kamu SM®, sertifika başvurusunda bulunan kişilerin başvuru bilgilerini toplarken, sertifikaları hazırlarken ve teslim ederken güvenli ürün ve sistemleri kullanmak, hizmeti güvenilir bir biçimde yürütmek, sertifikaların taklit ve tahrif edilmesini önlemekle ilgili her türlü tedbiri almak ile yükümlüdür.

2.3. Türkiye’ de Elektronik İmza Kullanımı

Türkiye’ de başta bankacılık ve e-devlet uygulamaları olmak üzere birçok alanda elektronik imza uygulamasına geçilmiştir. UEKAE tarafından hazırlanan E-imza Uygulaması Kontrol Listesi'ne göre CWA 14170, CWA 14171 ve ETSI 101733 standartlarına uygunluk denetimini başarılı bir şekilde geçen kurumlar aşağıda Çizelge 1 de listelenmiştir.

Çizelge 1. E-imza Uygulaması Kontrol Listesine göre uygunluk denetimini geçen kurumlar

	KURUM ADI	TARİH
1	Dış Ticaret Müsteşarlığı	01/08/2005
2	Kocaeli Belediyesi Strateji Geliştirme Dairesi	20/08/2007
3	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	20/08/2007
4	İller Bankası	27/08/2007
5	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	27/08/2007
6	İçişleri Bakanlığı	19/09/2007
7	T.C. Devlet Demiryolları	16/11/2007
8	Devlet Malzeme Ofisi	08/11/2007
9	Elektrik Üretim A.Ş.	07/02/2008
10	Türk Standartları Enstitüsü (TSE)	29/04/2008
11	T.C. Sağlık Bakanlığı	08/05/2008
12	Bakırköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	17/06/2008
13	İzmir Valiliği İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü	12/08/2008
14	Türk Patent Enstitüsü	24/09/2008
15	Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Bilgi Sistemi	09/01/2009
16	Niğde Üniversitesi	19/03/2009

17	Türkiye İhracatçılar Meclisi	07/05/2009
18	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO)	30/07/2009
19	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	21/08/2009
20	Türkiye Taşkömürü Kurumu	03/09/2009

Bunların dışında e-devlet projelerine e-imza uygulamasını bütünleştirmiş kurumlar da aşağıda Çizelge 2 de görülmektedir.

Çizelge 2. E-imza entegrasyonunu gerçekleştirmiş olan kamu kurumları (<http://www.kamusm.gov.tr/tr/Kurumsal/Musterilerimiz/>).

	KURUM ADI	UYGULAMA ALANI
1	Adalet Bakanlığı	
2	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	Döküman akış sistemi
3	Birleşik Fon Bankası A.Ş.	
4	Botaş Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. (Adana-Yumurtalık Serbest Bölge Şubesi)	
5	Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Bilgi Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	

6	Dış Ticaret Müsteşarlığı	Dahilde İşleme Rejimi Projesi, Serbest Bölgeler Uygulama Projesi		Bilgi İşlem Ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı	Entegrasyonu (Garanti Muafiyet Belgelerinin Elektronik Ortamdan E-imzalı Olarak Alınması)
7	Eczacıbaşı Bilişim San. Ve Tic. A.Ş.				
8	İsfalt A.Ş.				
9	İski				
10	T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Teknoloji Dairesi Başkanlığı				
11	Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)	Karapara Aklama ile Mücadele Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi			
12	Petkim Petrokimya Holding A.Ş.				
13	T.C. Bakırköy Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Mesajlaşma ve evrak takip sistemi			
14	T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı	Elektronik İmzalı Doküman Yönetim Sistemi			
15	T.C. Gazi Üniversitesi Rektörlüğü	Doküman akış sistemi			
16	T.C. Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı	Sanayi .NET Projesi E-imza			
17	T.C. Türk Patent Enstitüsü Enformasyon Dök. Ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı				E-imzalı Başvuru
18	T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü				
19	Telekomünikasyon Kurumu				Doküman akış sistemi
20	TÜBİTAK				
21	Türk Eximbank				
22	Türkiye Halk Bankası				
23	Türkiye İstatistik Kurumu				Doküman akış sistemi
24	Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Bilgi Hizmetleri Daire Başkanlığı				Doküman akış sistemi
25	Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.				
26	Türkiye Petrolleri A.O.				Doküman akış sistemi, Kurumsal proje uygulaması
27	Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.				

28	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	

Her iki çizelgede de görüleceği üzere e-imza Türkiye’ de birçok kamu kurumunda ve bankalarda evrak yönetim sistemlerine eklenerek kullanılmaktadır.

3. Adalet Bakanlığında E-İmza Uygulamaları

Adalet Bakanlığı’ndaki e-imza uygulamalarından önce Adalet Bakanlığının görevleri ve teşkilat yapısı hakkında bilgi vermekte fayda görülmektedir.

Adalet Bakanlığı, Kanunlarda kurulması öngörülen mahkemeleri açmak ve teşkilatlandırmak, ceza infaz ve ıslah kurumları, icra ve iflas daireleri gibi her derece ve türdeki adalet kurumlarını planlamak, kurmak ve idari görevleri yönünden gözetim ve denetimini yapmak ve geliştirmek gibi görevlerle donatılmıştır. Bu görev tanımından hareketle Türkiye’deki tüm mahkemelerin, Savcılıkların, Ceza İnfaz Kurumlarının ve İcra-İflas Dairelerinin kurulması ve teşkilatlandırılmasında Adalet Bakanlığının görevli ve yetkili olduğu tartışmasızdır. Bu nedenle makalede örnek verilen mahkemeler teşkilatlanma ve teçhizat bakımından Adalet Bakanlığı bünyesinde değerlendirilmiştir.

3.1. Ulusal Yargı Ağı Projesi(UYAP)

UYAP, Adalet Bakanlığı ve bağlı kuruluşları bünyesinde yürütülen faaliyetlerin ve yargı sistemi ile ilgili işlevlerin bilgisayar yardımıyla tam bütünleşik bir şekilde otomasyona geçirilmesidir.

3.1.2. UYAP Genel Mimarisi

Proje yazılı evrak ve daktilo kullanımını kaldırarak kâğıtsız ofis ortamını oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu projeye dava adliyeye intikal ettiği andan itibaren elektronik ortama geçirilerek veri girişindeki tekrarlar önlenmektedir. Bu kapsamda Cumhuriyet Savcılığından girilen bilgiler mahkeme aşamasında tekrar bilgisayara girilmemekte, bilgilerin tekrarlı olarak girilmesi engellenerek zaman ve işgücü kaybı önlenmektedir. Yargılama, üst mahkemeye gidiş, üst mahkemeden dönüş (Yargıtay ve Danıştay da dahil), kesinleşme, ilamat, cezanın infazı ve adli sicile intikali aşamasına kadar tüm evreler bilgisayar ortamında gerçekleşmektedir.

Yargının etkinliğinin artırılması yönünde, adalet mekanizmasının ayrılmaz bir parçası olan Nüfus, Tapu, Jandarma ve Emniyet birimlerinin otomasyon sistemleri ile UYAP bütünleştirilecek ve veri alışverişi sağlanmaktadır.

3.2. UYAP ve E-İmza

UYAP ve E-İmza kullanan çeşitli yargı birimlerinde kullanıcılarla birebir yapılan görüşmelerden, UYAP’ ın işleme geçmesinden sonra yargı hizmetlerinde gözle görülür bir hızlanma yaşandığı, mahkemeler ve diğer adli birimler nüfus, adli sicil sorgusu, emniyet sorgulaması vb. birçok işlemin UYAP aracılığıyla gerçekleştirmeye başladığı gözlenmiştir. Ancak UYAP üzerinde uygulanması mümkün olmasına rağmen güvenlik açısından sağlıklı şekilde uygulanamayan elektronik ortamda evrak gönderme işlemlerinin adli birimlere önemli bir iş yükü getirdiği görülmüştür.

Esasen E-İmza kullanıma sunulmadan önce de UYAP üzerinden mahkemeler ve diğer adli birimler her türlü yazışmayı yapabilmekte,

duruşmalar yapılabilen, birimler arası talimat gönderilebilmekte ve her türlü adli bilgi sorgulaması yapılabilen bir sistemdir.

Ancak gerek UYAP ile ilgili Kanuni bir düzenlemenin mevcut olmaması gerekse diğer Kanunlarda (TCK, CMK, HUMK) işlemlerin UYAP üzerinden yapılması veya geçerli sayılması yönünde bir hüküm bulunmaması nedeniyle, UYAP üzerinden yapılmış herhangi bir yazışmanın resmi geçerliliği tartışılır haldeydi.

3.2.1. E-İmzanın UYAP İle Kullanımında Karşılaşılan Temel Sorunlar

Çeşitli yargı birimlerinde çalışan ve e-imzayı kullananlarla yapılan mülakatlar ve doğrudan uygulama alanında yaptığımız incelemeler sonunda, Adalet Bakanlığı bünyesinde UYAP konusunda karşılaşılan sorunlar genel hatlarıyla şu şekilde özetlenebilir:

- Donanımdan kaynaklanan sorunlar: Adalet Bakanlığı yapılan tüm iyileştirmelere rağmen donanım açısından özellikle taşra birimlerinde sıkıntı ile karşılaşmaktadır. Sürekli yapılan yazılım güncellemeleri mevcut bilgisayarların büyük bir kısmını yavaşlatmakta bu da kullanıcı performansını ciddi olarak düşürmektedir.

- Altyapıdan kaynaklanan sorunlar: UYAP'ın verimli olarak kullanılabilmesi her şeyden önce hızlı bir şekilde veri iletimine bağlıdır. Ancak sürekli büyüyen teşkilatın mevcut yapısı bu hızı sağlamaya yetmemektedir. Ayrıca e-imza doğrulama için Kamu-SM bağlantısı gerekmekte bu da ağ yapısına ayrı bir yük getirmektedir.

- Kullanıcılardan kaynaklanan sorunlar: Genel olarak eğitim eksikliği nedeniyle kullanıcıların yaptığı hatalar da sistemi olumsuz etkilemektedir.

- Yazılımdan kaynaklanan sorunlar: UYAP her ne kadar sürekli güncellense de bazı işlemlerin geri alınmaması, menülerin kimi yerlerde karmaşıklığı ve teknik diğer hatalar nedeniyle çeşitli sorunlar yaşanmaktadır.

- E-imzanın hukuki yönü ve yazılımından kaynaklanan sorunlar: Her işlem için ayrı imzalama gerekmesi, imzanın en az iki farklı kişi tarafından atılmak zorunda olması ve birimlerin aşırı iş yükleri e-imza konusunda kullanıcılar arasında ciddi bir önyargı oluşturmaktadır.

Ancak tüm bu sorunlara rağmen sistem 30.000 e yakın kullanıcısı ve dışarıdan yetkiyle bağlanan avukatlara hizmet verir ve faal durumdadır.

3.3. Adalet Bakanlığı Bünyesinde E-İmzanın Geleceği

Adalet Bakanlığının yakın zamanda işleme geçirmeyi planladığı video konferans yöntemiyle duruşma ve vatandaşların UYAP a dışarıdan bağlanarak davalarını takip etme çalışmaları tamamlandığında e-imzaya olan ihtiyaç çok daha artacaktır.

4. Sonuç ve Öneriler

Türkiye her ne kadar sayısal imza konusunda geç kalmış ise de özellikle 2004 yılında 5070 Sayılı Kanun'un kabul edilmesiyle birlikte bu konuda hızlı bir gelişme sürecine girmiş ve Çizelge 2 de sayılan kamu kurumlarıyla birlikte birçok özel kurum ve kuruluş e-imzayı bilgi sistemleriyle bütünleştirmişlerdir. Bu şekilde sayısal imzanın yaygın olarak kullanılmaya başlanıldığından bahsedilebilir. Ancak Adalet Bakanlığı özelinde karşılaşılan ve maalesef Türkiye çapında da yaygın olarak görülen, kurumlararası iletişim, teknik altyapı,

kullanıcı eğitimleri ve hukuki altyapıdan kaynaklanan sorunlar nedeniyle sayısal imza kullanıcılarına ve dolayısıyla kurumlara hedeflenen kolaylığı sağlayamamakla birlikte ek külfetler getirmekte ve bu da istenilen verimin alınamamasına sebep vermektedir.

Sayısal imzaya geçişle birlikte hedeflenen sonuçlara ulaşmak için:

- Teknik altyapıya daha çok yatırım yapılması, özellikle ülke genelindeki veri akış hızının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması,
- Kullanıcılara yönelik eğitimin niteliğinin artırılarak yaygınlaştırılması,
- Hukuki sorunların tartışmaya yer bırakmayacak şekilde çözüme kavuşturulması,

-Denetim organlarının geliştirilmesi ve bu şekilde sayısal imzanın yaygınlaştırılmasının zorunludur.

Kaynaklar

- 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, 2004
- T.C. Sayıştay Başkanlığı e-dönüşüm Türkiye Projesi çerçevesinde yürütülen faaliyetler Performans Denetimi Raporu, 2006 Ankara
- E-imza Ulusal Koordinasyon Kurulu Altyapı Çalışma Grubu İlerleme Raporu, 2004
- E-imza Ulusal Koordinasyon Kurulu Hukuk Çalışma Grubu İlerleme ve Sonuç Raporu Temmuz, 2004 İstanbul
- 2004/21 Sayılı Başbakanlık Genelgesi
- İnternet:<http://www.kamusm.gov.tr/tr/Kurumsal/Musterilerimiz>

